Aluehallintovirasto
Etelä-Suomi
Työsuojelun vastuualue

Lausunto
Dnro ESAVI/35449/2022

27.9.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Viite
Lausuntopyyntönne 20.9.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 114/2022 vp)

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (jäljempänä työsuojeluviranomainen) lausuu hallituksen esityksestä ulkomaalaislain muuttamisesta seuraavaa:

Työsuojeluviranomainen pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja nykytilannetta selkeyttävinä ja pääosin kannattaa niitä. Työsuojeluviranomainen kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin seikkoihin, joita tulisi vielä täsmentää.

<u>81 b § Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa</u>

Ulkomaalaislain 81 b §:n 1 mom. 1 kohdassa säädettäisiin oikeudesta tehdä ansiotyötä ja harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa mm. silloin, kun ulkomaalainen tulee asiantuntijaksi. Käytännössä säännös on aiheuttanut epäselvyyksiä siltä osin, mitä asiantuntijan tehtävillä tarkoitetaan. Eri viranomaisten toisistaan poikkeavat tulkinnat aiheuttavat ikäviä tilanteita maahantulijoille, kun on epäselvää, voiko työtä tehdä ilman oleskelulupaa vai ei. Tilanteen selkeyttämiseksi hallituksen esityksessä tulisi ottaa selkeämmin kantaa asiantuntijalta edellytettävään ansiotasoon ja muihin asiantuntijan kriteereihin.

Ulkomaalaislain 81 b §:n 2 momentissa säädettäisiin nykysääntelyä vastaavasti kansainvälistä suojelua hakeneen ulkomaalaisen oikeudesta tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa. Toisin kuin pykälässä säädettävissä muissa tilanteissa, esitetyn sanamuodon mukaan kansainvälistä suojelua hakevilla ei olisi oikeutta harjoittaa elinkeinoa, vaan nykysääntelyä vastaavasti ainoastaan oikeus tehdä ansiotyötä. Työsuojeluviranomainen toteaa, että turvapaikanhakijoiden oikeus

elinkeinonharjoittamiseen on aiheuttanut paljon epäselvyyttä. Sen vuoksi esityksessä perusteluineen tulisi selkeästi ottaa kantaa siihen, onko kansainvälistä suojelua hakevalla oikeutta elinkeinonharjoittamiseen vai ei.

81 d § Oikeus aloittaa elinkeinonharjoittaminen ja oikeuden kesto

Kysymys siitä, milloin ulkomaalaisella on oikeus elinkeinonharjoittamiseen, on käytännössä aiheuttanut paljon epäselvyyttä. Työsuojeluviranomainen pitää nykytilanteen selkeyttämiseksi erittäin tärkeänä, että ulkomaalaisen oikeudesta elinkeinonharjoittamiseen ja sen alkamisesta säädetään jatkossa nimenomaisesti. Esitetty säännös perusteluineen jää kuitenkin osin epäselväksi.

Esitetyssä säännöksessä viitataan oikeudesta elinkeinonharjoittamiseen annettuun lakiin, jonka mukaan elinkeinoa saa harjoittaa luonnollinen henkilö, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella. Lisäksi säädettäisiin siitä, milloin oikeus elinkeinon harjoittamiseen alkaa. Esityksen perusteella oikeus elinkeinonharjoittamiseen syntyy työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan ilman mitään oleskelulupaakin silloin, kun ulkomaalaisella on kotikunta ETA-alueella ja hän oleskelee Suomessa laillisesti. Soveltamisen selkeyttämisen vuoksi tämä tulisi tuoda esiin perusteluissa, sekä kuvata sitä, milloin elinkeinonharjoittaminen edellyttää yrittäjän oleskeluluvan hakemista.

Hallituksen esityksen mukaan säännös täsmentäisi 185 §:n soveltamista, jossa yksi ulkomaalaisrikkomuksen tekotapa on ”harjoittaa luvatta elinkeinoa”. Hallituksen esityksessä tulisi selventää ja antaa esimerkkejä siitä, milloin elinkeinonharjoittaminen olisi luvatonta.

82 § Työnantajan ja toimeksiantajan velvollisuudet

Työsuojeluviranomainen pitää valvonnan kannalta erittäin tärkeänä, että toimeksiantajalle säädetään velvollisuus säilyttää tietoja ulkomaalaisten työnteko-oikeuden perusteista. Hallituksen esityksen mukaan 82 §:n 5 momentissa säädetty tietojen säilytysvelvollisuus koskisi kuitenkin vain rakennustyömaan pääurakoitsijaa ja muuta päätoteuttajaa. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan osalta säilyttämisvelvollisuutta ei olisi tarve erikseen 5 momentissa säätää, koska pykälän 1–3 momenttia sovelletaan työnantajaan jo muutenkin. Työsuojeluviranomainen katsoo, että säilyttämisvelvollisuudesta tulisi säätää 5 momentissa myös pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan osalta, jotta sillä olisi tietojen säilytysvelvollisuus myös muiden kuin omien työntekijöidensä osalta. Ilman kyseistä velvollisuutta ei ole mahdollista todentaa telakka-alueella

pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan noudattaneen velvollisuuttaan varmistua työnteko-oikeudesta myös muiden kuin omien työntekijöidensä osalta.

186 § Työnantajan ulkomaalaisrikkomus

Työsuojeluviranomainen kiinnittää huomiota esitetyn säännöksen 3 momenttiin, jonka mukaan rangaistusvastuu työnantajan ja toimeksiantajan kesken määräytyy 82 §:n 4 ja 5 momentin mukaan. Kuten säännöskohtaisista perusteluista ilmenee, tarkoitus on, että jatkossa vastuu ei jakautuisi osapuolten kesken, vaan rangaistusvastuu koskisi sekä työnantajaa että toimeksiantajaa. Esitetty säännöksen sanamuoto viittaa vastuun jakautumiseen jommallekummalle osapuolelle. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan säännös olisi selkeämpi, jos toimeksiantajan osalta säädettäisiin rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä säädetyn kaltaisesti siitä, että työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta tuomitaan myös ulkomaalaislain 82 §n 4 ja 5 momentissa tarkoitettu toimeksiantaja, joka laiminlyö lain 82 §:n 4 tai 5 momentissa säädetyn velvollisuutensa.

Johtaja Eerik Tarnaala

Lakimies Noora Haapa-alho

Tämä asiakirja ESAVI/35449/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/35449/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Haapa-alho Noora 27.09.2022 15:56

Ratkaisija Tarnaala Eerik 27.09.2022 16:18